

3. Рельєфно-крапкове письмо. Шрифт Л. Брайля : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Є. П. Синьова, Л. Г. Медведок, Т. М. Гребенюк, Г. П. Серпутько. Київ, 2019. 332 с.

4. Федорець П. С. Технічні засоби в реабілітації інвалідів по зору : навч. посіб. Київ, 2006. 76 с.

Олександра КРАВЧУК

студентка 1 курсу
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка
Науковий керівник – **О. В. КОЛИШКІН**,
канд. пед. наук, доцент

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена проблемі розвитку творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором засобами театральної діяльності. У статті обґрунтовано значення театральних засобів для розвитку творчих здібностей та комунікативних навичок учнів зі зниженим зором. Автор розглядає педагогічні підходи та методи роботи з учнями зі зниженим зором, які допоможуть активізувати їх творче самовираження у процесі театральної діяльності.

Ключові слова: розвиток, творче самовираження, учні зі зниженим зором театральна діяльність.

Kravchuk O. Development of creative self-expression of primary class students with improper vision through theatrical activities

The article is devoted to the problem of the development of creative self-expression of primary school students with reduced vision by means of theatrical activity. The article substantiates the importance of theater tools for the development of creative abilities and communication skills of students with reduced vision. The author considers pedagogical approaches and methods of working with students with reduced vision, which will help to activate their creative self-expression in the process of theatrical activity.

Key words: development, creative self-expression, students with reduced vision, theatrical activity.

Постановка проблеми. Дана наукова стаття ставить за мету дослідити розвиток творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором та визначити роль театральної діяльності у цьому процесі. Звертаючись до актуальної проблеми, пов'язаної з особливим навчанням учнів зі зниженим зором, стаття пропонує використовувати театральну діяльність як ефективне стимулювання творчого потенціалу

та самовираження цієї категорії. Застосування театральних засобів може бути ефективним інструментом для стимулювання розвитку творчих здібностей та комунікативних навичок учнів зі зниженим зором, але виникає проблема відповідного підходу та підготовки педагогів.

Актуальність. Аналіз наукових праць у галузі театральної педагогіки (М. Дергач, В. Неволод, В. Шахрай та ін.) дає підставу для висновку, що театр, як один із засобів мистецтва, може бути потужним освітнім та абілітаційним засобом, що забезпечує розвиток різноманітних життєво важливих пізнавальних навичок, підвищення рівня самооцінки особистості, сприяє її творчому самовираженню, розвитку навичок спілкування, формування активної життєвої позиції. Проблему забезпечення дітей зі зниженим зором оптимальних умов для розвитку та права на участь у культурному житті можна розглядати і як проблему встановлення соціальної справедливості, проблему надання таким дітям рівних із нормотиповими однолітками можливостей [2].

Зазначимо, що шляхи використання мистецтва у корекційно-розвитковій роботі з дітьми зі зниженим зором вивчені та розроблені недостатньо; експериментальне висвітлення даного питання представлено малочисленими дослідженнями вітчизняних науковців (В. Кантором, І. Кузавою, Л. Куненко, З. Ленів та ін.). Однак, до цього часу дослідження, що стосуються ролі театральної діяльності у розвитку творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором, є обмеженим [3]. Виникає потреба в систематичному науковому дослідженні, спрямованому на вивчення впливу театральної діяльності на розвиток творчості, самовираження та загального самопочуття цієї категорії учнів.

Мета статті – обґрунтувати процес розвитку творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором засобами театральної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні проблема розвитку творчих здібностей дітей перебуває у центрі уваги багатьох дослідників і педагогів-практиків початкової ланки освіти. Адже одним із завдань освітнього процесу є формування дитячої творчості. Ставлячи за мету виховання творчої, компетентної особистості та користуючись Базовим компонентом початкової освіти, основну увагу слід надати саме художньо-естетичному розвитку дитини, який полягає насамперед

у тому, щоб розвивати індивідуальні потенційні можливості кожної дитини, формувати її здібності.

Один із засобів активізації творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором є театральна діяльність. Театральна діяльність може стати інструментом для стимулювання творчості та розвитку мовлення учнів зі зниженим зором. Одним із найбільш очевидних плюсів театралізації є розвиток уяви та творчості дітей. Вони вчаться розуміти та відтворювати історію та креативність, створюючи власні образи та ідеї, що сприяють їх розвитку фантазії.

Крім того, театральна діяльність може стати інструментом для соціальної адаптації та розвитку комунікативних навичок у дітей. Під час гри в театрі можна вчитися співпрацювати з іншими дітьми, виражати свої думки та емоції, вивчати різноманітні форми виразності та взаємодії. Також театральна діяльність може сприяє розвитку та збагаченню мовлення дітей.

На розвиток творчості дітей з обмеженими можливостями через театральну діяльність звернула увагу М. Монтесорі. Вона стверджувала, що театр має великий потенціал для розвитку креативності та фантазії у дітей з особливими потребами [3].

У сучасній психології та педагогіці існують різні методи активізації творчого мислення дітей різних вікових категорій. Створення умов розвитку потреб і здібностей до творчої активності у дітей із зоровою деривацією передбачає впровадження системи корекційних занять, роботу гуртків творчої естетичної спрямованості, вибудови предметно-ігрового середовища, використання методів оперативного вирішення проблем і розвитку когнітивних процесів як на уроках, так і позаурочний час, із урахуванням ступеня ушкодження зорового аналізатора та вторинних дефектів [3].

Серед безлічі засобів впливу на формування особистості дитини важливе місце посідає театр. Цей особливий синтетичний вид мистецтва органічно поєднує в собі художнє слово, драматичну дію, поезику, музику, живопис і літературу. Він дозволяє вирішити безліч актуальних проблем сучасної педагогіки і психології, пов'язаних із: художньою освітою та вихованням дітей; формуванням естетичного смаку; моральним вихованням; розвитком комунікативних якостей особистості; вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, ініціативності,

фантазії, мовлення (діалогу і монологу); створенням позитивного емоційного настрою, зняттям напруження, вирішенням конфліктних ситуацій через гру [1].

Саме у театралізованій діяльності реалізується потреба дитини у самовираженні, спілкуванні, пізнанні себе через відтворення різних образів. «Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнку, фантазії, творчості», стверджував В. Сухомлинський [4]. Театр допомагає долати боязкість, невпевненість у собі, сором'язливість. Театралізовані заняття допомагають всебічно розвивати дитину.

Ґрунтовне розроблення проблеми творчого самовираження учнів початкових класів зі зниженим зором у процесі театральної діяльності дозволяє усунути наявні суперечності між:

- соціальними потребами суспільства у творчій особистості, яка реалізує свої можливості у життєдіяльності, і недостатнім теоретичним обґрунтуванням проблеми творчого самовираження школярів;

- значним комплексним – освітнім, творчо-розвивальним, оздоровчо-лікувальним, арт-терапевтичним ефектом мистецької творчості для дітей зі зниженим зором.

Залучення учня початкових класів зі зниженим зором у театральну постановку викликає багато труднощів і перешкод. Це виклик і для самої дитини, і для її батьків, і для творчого наставника. Так, якщо ви творчий наставник і у вашій команді з'являється дитина зі зниженим зором, будьте готові, що спочатку ви можете бути приголомшені різницею в потребах такої дитини проти потреб усіх інших. А саме: мовленнєвий розвиток учнів із порушенням зору внаслідок недостатнього сенсорного досвіду характеризується невідповідністю конкретних уявлень їхнім словесним інструкціям. У цих дітей спостерігається порушення мовлення через нездатність зорово наслідувати вимову дорослого. Також в учнів з порушеннями зору страждає експресивна сторона мовлення, їхнє мовлення зазвичай монотонне, «затихаюче». Ці учні не можуть спостерігати за реакцією співрозмовника на власне мовлення і тому не можуть її контролювати. Це ускладнює встановлення та підтримку міжособистісних стосунків з іншими. Для покращення якості спілкування важливо відчувати постійний зворотний зв'язок від співрозмовника [2].

Для побудови стратегії творчого супроводу потрібна підтримка і допомога команди фахівців (асистента вчителя, тифлопедагога, психолога) та батьків. У побудові цієї стратегії важливо враховувати потреби та очікування дітей зі зниженим зором, адже це не просто рівний доступ, це кращі можливості для формування соціальної взаємодії з однолітками, дорослими, громадою та світом, частиною якого вони мають стати в майбутньому. Це можливість рости і розвиватися, виявляти свої таланти та реалізовувати інтереси, дискутувати, здобувати досвід, розробляти цілі і проєкти, мріяти і прагнути.

Слід сприяти розумінню дитини, що вона має такі самі права та обов'язки, що й інші учасники творчого простору, що від нього очікують належної поведінки і старанності, комунікації, самостійності і відповідальності.

Висновки. Таким чином, творче самовираження має великий потенціал для розвитку дітей зі зниженим зором, допомагаючи їм розвивати власні здібності та впевненість в собі, розширювати свій світогляд та взаємодіяти з навколишнім світом. Важливим завданням творчого самовираження дітей зі зниженим зором є усвідомлення себе рівноправним членом суспільства, подолання страхів, залежності, боязкості. Вагомого значення надається театралізованій діяльності, яка дозволяє розвивати творчі здібності дитини зі зниженим зором, корегувати їх поведінку, мовлення, ораторські здібності, сприяє емоційному розкриттю.

Перспектива дослідження. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні підходів до навчання, спрямованих на стимулювання творчого потенціалу та самовираження учнів зі зниженим зором із використанням театральних методів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земляна С. М. Театралізована діяльність у розвитку дітей раннього віку. Пальчиковий театр. URL : https://liyalno1.blogspot.com/2020/06/blog-post_17.html
2. Костенко Т. М. Навчання дітей із порушеннями зору : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 2019. 184 с.
3. Курінна В. Р. Умови розвитку творчого потенціалу у дітей з порушеннями зору. Упоряд.: Костенко Т. М., Кондратенко С. В., Легкий О. М. Київ : Інтерсервіс, 2019. 52 с.
4. Сухомлинський В. О. Лист про Педагогічну етику. Київ, 1977. С. 593–600.